

N:o 5.

Ank. till Riksd. kansli den 22 mars 1906, kl. 2 e. m.

Sammanatta stats- och bankoutskottets utlåtande n:o 2, i anledning af dels fullmäktiges i riksbanken och i riksgäldskontoret framställning angående uppförande af en bro öfver Stora Norrström i Stockholm, dels och i ämnet väckt motion.

Uti en den 1 innevarande mars dagtecknad skrifvelse, som i särskilda exemplar aflåtits till statsutskottet och bankoutskottet och därpå öfverlämnats till behandling af det sammansatta stats- och bankoutskottet, hafva fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret hemställt om utverkande dels af Riksdagens godkännande af ett mellan fullmäktige och Stockholms stadsfullmäktige villkorligt träffadt aftal om utförande genom Stockholms stads försorg af en bro i tre spann med öfverbyggnad af sten öfver Stora Norrström m. m. och dels af bemyndigande för fullmäktige att med staden afsluta detsamma.

Fullmäktiges skrifvelse är af följande innehåll:

»Såsom i den af riksdagshuskommittén år 1905 afgifna, af fullmäktige med särskilda skrivelser till stats- och bankoutskotten den 19 januari samma år öfverlämnade berättelsen erinrats, ingick i 1888 års Riksdags beslut om uppförande på Helgeandsholmen af två, af den förlängda Drottninggatan skilda byggnader för Riksdagen och dess verk, att bro skulle byggas

öfver såväl Stora som Lilla Norrström, men om beskaffenheten af dessa broar meddelades icke några närmare bestämmelser. För uppförande af den mindre bron öfver stallkanalen hafva icke några särskilda svårigheter mött, men så många flere angående den större.

I den rättegång beträffande regleringen af Helgeandsholmens stränder, som vann sin afslutning genom Kungl. Maj:ts dom den 31 december 1896, hade Stockholms rådstufvurätt samt kungl. Svea hofrätt förpliktat fullmäktige bland annat att i ersättning för den upprifna Gamla Norrbrogatan anordna annan laggild trafikled, alternativt genom anläggning af en bro öfver norra strömgrenen, hvilken bro skulle utföras i ett spann med en spännvidd af 51,67 meter och i öfrigt göras sådan, att fria utrymmet under bron i midten finge en höjd af 7,86 meter öfver slusströskeln.

Genom Kungl. Maj:ts dom blefvo emellertid bestämmelserna om den nya trafikleden och således äfven om brobyggnaden undanröjda.

Vid de från fullmäktiges sida verkställda förarbeten och undersökningar för åstadkommande af ett antagligt förslag till bro öfver Stora Norrström hade det visat sig, att gatuprofilen i Drottninggatans förlängning måste undergå någon förändring, om brobyggnaden skulle kunna utföras med behörigt afseende å dels trafikens fordringar, dels förhållandena i omgifningarna, och fullmäktige gjorde därför i skrifvelse den 6 oktober 1897 hos Stockholms stadsfullmäktige framställning i saken och anförde, att fullmäktige väl insett, att brons utförande i tre spann skulle i flera afseenden vara fördelaktigare, men att de dock för det dåvarande funnit sig böra utgå från det antagande, att bron måste byggas i ett spann, i hvilket afseende fullmäktige tänkt sig två alternativ, n:is 1 och 2, af hvilka det med n:o 1 betecknade syntes fullmäktige hafva företräde. Till utgångspunkt för båda alternativen för gatuprofilen hade tagits korset af Drottninggatan och Strömgatans norra gränslinje i förlängning af den senare gatans huslinje, hvilken punkt, enligt hvad stadsfullmäktige förut beslutit, skulle komma att ligga på en höjd af 8,20 meter och enligt alternativ n:o 1 på 8,50 samt enligt alternativ n:o 2 på 8,35 meter, allt öfver slusströskeln.

Stadsfullmäktiges svar, som — efter det drätselnämndens 2:a afdelning och stadens byggnadskontor yttrat sig och därvid framhållit såsom ett önskemål, att bron med afseende på platsens läge och karaktären af omgifvande byggnader kunde utföras i tre spann — delgifvits fullmäktige genom skrifvelse den 26 februari 1898, innehöll, att stads-

fullmäktige på vissa villkor medgifvit sådan ändring i gatuprofilen, som förutsattes för att bron skulle kunna utföras enligt alternativ n:o 2.

Med afseende på den anslutning, som tanken på brons utförande i tre spann erhållit såväl hos de kommunala myndigheter, hvilka yttrat sig i ärendet, som på flera andra håll, ansågo sig fullmäktige böra upptaga och låta närmare utreda denna fråga. Sedan utredningen afslutats, hemställde fullmäktige hos Kungl. Maj:t, att tillstånd måtte meddelas till anläggande öfver Stora Norrström af en bro af stål i tre spann, men å denna framställning erhöles den 6 november 1903 det svar, att Kungl. Maj:t med afseende på hvad i ärendet blifvit upplyst om den menliga inverkan en bro i tre spann skulle utöfva af trafiken i vattendraget, funnit tillstånd från Kungl. Maj:ts sida till anläggning af en sådan bro icke böra meddelas.

Efter den utgång, som denna framställning sålunda fått, återupptogs arbetet på åstadkommandet af ett nöjaktigt förslag till bro i ett spann, och under utredningen därom visade det sig åter nödigt att vända sig till stadsfullmäktige för att erhålla deras medgifvande till ytterligare höjning af den ofvannämnda gatuprofilen, i hvilket afseende fullmäktige i skrifvelse den 27 juni 1904 på anförda skäl hemställde, att stadsfullmäktige ville bevilja en höjning af alternativt 0,15 à 0,45 meter utöfver hvad som blifvit medgifvet genom stadsfullmäktiges beslut den 26 februari 1898. Ifrågavarande framställning föranledde från stadsfullmäktiges sida en svarsskrifvelse af den 6 december samma år, i hvilken skrifvelse stadsfullmäktige gånge uttryck åt den uppfattningen, att, sedan dåmera byggnaderna för Riksdagen och dess verk samt kajanläggningarna i det närmaste fullbordats, dessa byggnadsarbeten redan framträdde med sin fulla arkitektoniska verkan samt att den ur estetisk synpunkt bristande motsvarigheten mellan brons monumentala omgifningar och den tunna och lätta konstruktion, som vore utmärkande för den antagna typen för enspannsbron, på ett yttermera öfvertygande sätt trädde i dagen. Med afseende härpå samt på öfriga anförda grunder ansågo stadsfullmäktige en ytterligare utredning af brofrågan vara önskvärd samt anmälde, att de i afvaktan därå uppskjutit besvarandet af frågan om gatuprofilens höjning och uppdragit åt sitt beredningsutskott att med fullmäktige träda i förhandling för åstadkommande af utredning rörande möjligheten och lämpligheten af att den ifrågavarande bron till Helgeandsholmen uppfördes i tre spann med öfverbyggnad af sten.

Af detta stadsfullmäktiges svar framgick bland annat, att stadsfullmäktige önskat först förhandla om möjligheten att erhålla en bro i tre spann med stenöfverbyggnad, innan de lämnade besked, huruvida den för en antaglig bro i ett spann erforderliga höjning af gatuprofilen skulle komma att medgifvas. Fullmäktige, som icke ville undandraga sig att lämna sin medverkan till att frågan om stenbro i tre spann måtte blifva utredd, uppdrogo därför åt riksdagshuskommittén att underhandla med tre af stadsfullmäktiges beredningsutskott utsedde delegerade angående möjligheten att genom samverkan mellan Riksdagen och Stockholms stadsfullmäktige kunna vinna en sådan lösning af brofrågan, för hvilken stadsfullmäktige uttalat sig och som jämväl af fullmäktige ansetts önskvärd. Då vid de på grund häraf förda förhandlingarna visade sig, att uppförandet af en bro af sten i tre spann måste möta åtskilliga svårigheter och att i alla händelser afsevärd tid måste förflyta, innan arbetet i sådant fall kunde komma till utförande, men det å andra sidan var uppenbart, att en kommunikationsled öfver Helgeandsholmen i Drottninggatans förlängning ovillkorligen måste nu genast utan vidare uppskof anordnas, så kom man till den uppfattning, att en nödvändig förutsättning för bron byggande af sten i tre spann vore, att en provisorisk bro ofördröjligen uppfördes för att sedermera utbytas mot en permanent bro, sedan tillstånd därtill erhållits. Från fullmäktiges sida har detta ansetts antagligt endast under förutsättning, att stadsfullmäktige åtog sig att icke blott utan ersättning uppföra den provisoriska bron utan äfven att bygga den permanenta bron, därest tillstånd därtill kan utverkas, emot viss ersättning från Riksdagen, att utbetalas, när bron kommer till utförande. Sedan stadsfullmäktiges beredningsutskotts delegerade förklarat sig finna dessa villkor för staden antagliga, hafva fullmäktige för sin del den 22 november 1905 antagit och med skrifvelse samma dag till Stockholms stadsfullmäktige öfverlämnat följande:

Förslag

till aftal med Stockholms stad om utförande genom stadens försorg af en bro i tre spann med öfverbyggnad af sten öfver Stora Norrström m. m.

1:o.

Stockholms stad åtager sig att, så snart ske kan, efter träffadt aftal, utan ersättning af staten bygga en provisorisk, för gående beräknad bro

om minst 4 meters bredd öfver Stora Norrström från Strömgatan till lämplig punkt på Helgeandsholmen samt besörja alla de provisoriska anordningar med afseende å kajer och gatudelar, som af berörda bro föranledas, äfvensom sedermera underhålla nämnda bro jämte berörda anordningar.

2:o.

Staden åtager sig att, sedan vederbörligt tillstånd därtill erhållits, öfver Stora Norrström mellan Strömgatan och Helgeandsholmen i Drottninggatans förlängning bygga och underhålla en bro i tre spann af sten, eventuellt med inre hvalf af betonstruktion, äfvensom verkställa de anordningar med afseende på Strömgatan och dess kaj, som häraf föranledas.

3:o.

Fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret ersätta stadens kostnader för den i punkten 2:o omförmälda brobyggnaden jämte tillhörande ofvanberörda anordningar; dock icke med högre belopp än 400,000 kronor; och skall ersättning utbetalas efter fullmäktiges bepröfvande i mån af brobyggnadsarbetets fortgång. Bron upplåtes för all framtid till allmän trafik.

4:o.

a) Om tillstånd till byggande af sådan bro, som i punkten 2:o omförmäles, skulle af Kungl. Maj:t nekas, eller Kungl. Maj:t eller domstol för brobyggnaden uppställa sådana villkor, som staden anser oantagliga, förfalla därmed stadens här gjorda åtaganden utom i fråga om den i punkten 1:o här ofvan omförmälda provisoriska bron, och inträder då frågan om brobyggnaden i Drottninggatans förlängning i samma skick, hvori den nu befinner sig.

b) Den provisoriska bron må af staden borttagas, då fem år förflutit, efter det staden beslutit att icke bygga den i punkten 2:o här ofvan omförmälda bron.

5:o.

Har icke Riksdagen inom utgången af maj månad 1906 eller hafva icke Stockholms stadsfullmäktige senast den 1 februari 1906 godkänt detta förslag till aftal, är detsamma till all kraft och verkan förfallet.

Detta förslag till aftal har den 1 februari 1906 af stadsfullmäktige godkänts enligt skrifvelse, som — efter det stadsfullmäktiges beslut vunnit laga kraft — blifvit fullmäktige tillställd den 23 i samma månad; och hafva stadsfullmäktige tillika meddelat, att de funnit fullmäktiges i skrifvelsen af den 27 juni 1904 gjorda framställning om ändring i profilen för Ström-gatans och Drottninggatans korsningspunkt icke föranleda till något stadsfullmäktiges vidare yttrande.

Fullmäktige få därför till utskottet öfverlämna det förslag till öfverenskommelse med Stockholms stad, hvilket af stadsfullmäktige antagits, i syfte att det må vinna jämväl Riksdagens godkännande.

Härvid tillåta sig fullmäktige framhålla, att, om, såsom på många håll uttalats, en bro af sådan beskaffenhet, som må anses tillgodose skäliga estetiska kraf, skall komma till stånd, det utan allt tvifvel för frågans behöriga lösning blir förmånligast, om brobyggnaden utföres af Stockholms stad, hvilken har lättast att vidtaga de i oskiljaktigt sammanhang härmed stående anordningar, som för arbetets bedrifvande skola ifrågakomma beträffande förfogandet öfver vidliggande gata med dess kajområde m. m. Någon risk för ökning af den beräknade kostnaden förefinnes icke, eftersom det belopp, som till staden skulle erläggas, blifvit i aftalet begränsadt till högst 400,000 kronor, detta med ledning af inkomna ritningar och kostnadsförslag.

En bestämd fördel ligger också däri, att för gångtrafiken under den tid, som kan komma att förflyta, innan körbro blir bragt till stånd, den provisoriska bron finnes att tillgå. Tillvaron af denna bör, långt ifrån att lägga hinder i vägen för åstadkommande af den definitiva bron, utgöra en ständig maning till byggande af en sådan.

Om det skulle visa sig, att sådana hinder ställa sig i vägen för uppförande af en trespannsbro, att aftalet icke skulle komma att fullföljas, återstår den utväg, som redan nu finnes, att bygga bron i ett spann, och det dröjsmål, som härigenom uppstår för den slutliga brobyggnaden, synes fullt uppvägd genom befintligheten under tiden af den provisoriska bron. Afbrott i trafiken, då den provisoriska bron skall ersättas af den definitiva, lär ej heller vara att befara.»

I anledning af fullmäktiges i riksbanken och i riksgäldskontoret omförmälda framställning har herr *K. F. G. Almqvist* uti en inom Andra Kammaren väckt, till utskottet öfverlämnad motion (n:o 138) föreslagit, att Riksdagen, med godkännande i öfrigt af det förslag till aftal, som

upprättats mellan fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret samt Stockholms stad om utförande genom stadens försorg af en bro öfver Stora Norrström, ville besluta, att nämnda aftals 2 § skall erhålla följande förändrade lydelse:

»§ 2.

Staden åtager sig att sedan vederbörligt tillstånd därtill erhållits, öfver Stora Norrström mellan Strömgatan och Helgeandsholmen i Drottninggatans förlängning bygga och underhålla en bro i tre spann af sten eventuellt med inre hvalf af betonkonstruktion *med anordning för dammluckors anbringande under densamma* äfvensom verkställa de anordningar med afseende på Strömgatan och dess kaj, som häraf föranledas.»

Och har motionären tillika anhållit, att utskottet behagade företaga eventuell omredigering af ordalydelsen i förslaget.

Beträffande de skäl, som blifvit anförda till stöd för det i motionen framställda förslaget, tillåter sig utskottet att hänvisa till själfva motionen.

På af fullmäktige anförda skäl och då den föreslagna ersättningen till Stockholms stad för ifrågavarande brobyggnadsarbete icke synes vara öfverdrifven, helst staden skulle påtaga sig den risk och de kostnader, som kunna blifva en följd af med brobyggnadsföretaget sammanhängande gatu- och vattenregleringsfrågor, finner utskottet sig böra tillstyrka Riksdagen att godkänna det upprättade förslaget till aftal.

Då, hvad åter angår herr Almqvists omförmälda motion, den däri väckta frågan om anordning för dammluckors anbringande under den föreslagna bron sammanhänger med frågan om en blifvande reglering af Mälarens vattenstånd och först i samband därmed torde böra tagas under ompröfning, anser utskottet motionen icke böra till någon Riksdagens åtgärd föranleda.

På grund af hvad sålunda blifvit anfördt, får utskottet hemställa, att Riksdagen, med afslag å den af herr Almqvist i ämnet väckta motionen, må

dels godkänna följande, mellan fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret samt Stockholms stadsfullmäktige upprättade förslag till aftal om utförande genom Stockholms stads försorg af en bro i tre spann med öfverbyggnad af sten öfver Stora Norrström m. m.:

»1:o

Stockholms stad åtager sig att, så snart ske kan, efter träffadt aftal, utan ersättning af staten bygga en provisorisk, för gående beräknad bro om minst 4 meters bredd öfver Stora Norrström från Strömgatan till lämplig punkt på Helgeandsholmen samt besörja alla de provisoriska anordningar med afseende å kajer och gatudelar, som af berörda bro föranledas, äfvensom sedermera underhålla nämnda bro jämte berörda anordningar.

2:o.

Staden åtager sig att, sedan vederbörligt tillstånd därtill erhållits, öfver Stora Norrström mellan Strömgatan och Helgeandsholmen i Drottninggatans förlängning bygga och underhålla en bro i tre spann af sten, eventuellt med inre hvalf af betonstruktion äfvensom verkställa de anordningar med afseende på Strömgatan och dess kaj, som häraf föranledas.

3:o.

Fullmäktige i riksbanken och riksgäldskontoret ersätta stadens kostnader för den i punkten 2:o omförmälda brobyggnaden jämte tillhörande ofvanberörda anordningar; dock icke med högre belopp än 400,000 kronor; och skall ersättning utbetalas efter fullmäktiges bepröfvande i mån af brobyggnadsarbetets fortgång. Bron upplåtes för all framtid till allmän trafik.

4:o.

a) Om tillstånd till byggande af sådan bro, som i punkten 2:o omförmäles skulle af Kungl. Maj:t nekas, eller Kungl. Maj:t eller domstol för brobyggnaden uppställa sådana villkor, som staden anser oantagliga, förfalla därmed stadens här gjorda åtaganden utom i fråga om den i punkten 1:o här ofvan omförmälda provisoriska bron, och inträder då frågan om brobygg-

naden i Drottninggatans förlängning i samma skick, hvori den nu befinner sig.

b) Den provisoriska bron må af staden borttagas, då fem år förflutit, efter det staden beslutit att icke bygga den i punkten 2:o här ofvan omförmälda bron.

5:o.

Har icke Riksdagen inom utgången af maj månad 1906 eller hafva icke Stockholms stadsfullmäktige senast den 1 februari 1906 godkänt detta förslag till aftal, är detsamma till all kraft och verkan förfallet.»;

dels ock bemyndiga fullmäktige i riksbanken och i riksgäldskontoret att med Stockholms stad afsluta samma aftal.

Stockholm den 22 mars 1906.

På det sammansatta utskottets vägnar:

HUGO TAMM.

Reservation

af herr *J. A. Sjö*.
